

มติ 2.6 โรคติดต่ออุบัติใหม่

1. ที่มาและความสำคัญ

มติ 2.6 โรคติดต่ออุบัติใหม่ เป็นมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2552 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2552 โดยที่ประชุมคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (คสช.) ครั้งที่ 5/2552 เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2552 มีมติเห็นชอบมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2552 ในภาพรวม และที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2553 มีมติรับทราบมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 2 พร้อมมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

สาระสำคัญของมติ 2.6 โรคติดต่ออุบัติใหม่ ระบุว่าโรคติดต่ออุบัติใหม่เป็นปัญหาสาธารณสุขและสาธารณสุข สามารถเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ และเนื่องจากปัญหามีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น หากไม่มียุทธศาสตร์การจัดการกับปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่มีประสิทธิภาพ เมื่อเกิดการระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน สิ่งแวดล้อม และก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคม เศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศอย่างรุนแรง ดังนั้น การบริหารจัดการปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แบบบูรณาการและมีส่วนร่วมทุกระดับ เป็นกลไกสำคัญและมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการทันที โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ตามเป้าหมายที่ปรากฏในธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2552 หมวด 5 การป้องกันและควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ ที่ระบุว่า รัฐมีเอกภาพในการป้องกันและควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพที่เชื่อมโยงและประสานสอดคล้องกันทุกระดับ และชุมชนมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคและปัจจัยที่คุกคามสุขภาพในระดับพื้นที่

2. สรุปความคืบหน้ามติ

ข้อมติ	เป้าหมายของมติ	ความก้าวหน้าของมติ
1.	ขอให้คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการโรคติดต่ออุบัติใหม่ระดับชาติ โดยให้มีองค์ประกอบครบถ้วนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงคมนาคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งภาครัฐอื่นๆ ภาคเอกชน หน่วยงานวิชาการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โดยให้กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการโรคติดต่ออุบัติใหม่แบบบูรณาการ ให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ต้องประกอบด้วยเนื้อหาที่ครอบคลุมยุทธศาสตร์ต่างๆ ได้แก่	

ข้อมติ	เป้าหมายของมติ	ความก้าวหน้าของมติ
<p>(1) การพัฒนาโลกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องรวมทั้งภาคประชาชน</p> <p>(2) การเตรียมความพร้อมในด้านงบประมาณ เวชภัณฑ์ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ เฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรค ในสัตว์และในคน ในระดับประเทศ จังหวัดและท้องถิ่น</p> <p>(3) การสื่อสารสาธารณะต้องเสนอข้อเท็จจริง ไม่ปิดบังและให้ความเข้าใจอย่างถูกต้อง ทั้งระดับชาติและระดับชุมชน ในการรองรับโรคติดต่ออุบัติใหม่</p> <p>(4) การสร้างจิตสำนึกในการป้องกันโรคติดต่ออุบัติใหม่</p> <p>(5) การพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขเพื่อรองรับวิกฤตที่เกิดการระบาดใหญ่ของโรคติดต่ออุบัติใหม่</p> <p>(6) การวิจัย การจัดการความรู้ การจัดทำฐานข้อมูล และประสานการเข้าถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับวิชาการและปฏิบัติการ</p> <p>(7) การค้นหาและการตรวจพบ เพื่อการรับมือกับอาวุธชีวภาพ</p> <p>(8) การทบทวนปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมาย</p> <p>(9) การจัดการสัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า และการควบคุมสัตว์จรจัด เช่น สุนัข แมว เป็นต้น</p> <p>(10) พัฒนาการจัดการด้านสุขาภิบาล การเฝ้าระวังและควบคุมโรคให้มีประสิทธิภาพ</p>		<p>1. การประชุม คสช. ครั้งที่ 3/2553 เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2553 เห็นควรเสนอมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2552 มติ 6 โรคติดต่ออุบัติใหม่ ให้คณะรัฐมนตรี (ครม.) พิจารณาเป็นการเฉพาะ โดยเสนอให้ ครม. พิจารณามอบหมายให้ “คณะกรรมการอำนวยการเตรียมความพร้อม ป้องกันควบคุม และแก้ไขสถานการณ์โรคไข้หวัดนก ไข้หวัดใหญ่ระบาดใหญ่และโรคระบาดร้ายแรงในมนุษย์” ซึ่งตั้งขึ้นตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 111/2553 ลงวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 เป็นกลไกดำเนินการตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2552 และขอให้คณะกรรมการชุดดังกล่าวนำมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2552 เรื่อง โรคติดต่ออุบัติใหม่ ไปประกอบการพิจารณาดำเนินการ และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการตามมติที่เกี่ยวข้องต่อไป</p> <p>2. วันที่ 16 สิงหาคม 2553 ครม. มีมติเห็นชอบมอบหมายให้ “คณะกรรมการอำนวยการเตรียมความพร้อม ป้องกันควบคุม และแก้ไขสถานการณ์ โรคไข้หวัดนก ไข้หวัดใหญ่ระบาดใหญ่ และโรคระบาดร้ายแรงในมนุษย์” เป็นกลไกดำเนินการตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ 2 และขอให้ นำมติฯ ไปประกอบการพิจารณาดำเนินการทั้งเรื่ององค์ประกอบคณะกรรมการ บทบาทการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการโรคติดต่ออุบัติใหม่แบบบูรณาการในระยะเวลา 1 ปี และการ</p>

ข้อมติ	เป้าหมายของมติ	ความก้าวหน้าของมติ
		จัดทำข้อเสนอจัดตั้งกลไกระดับชาติเพื่อการจัดการปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่มีความต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพและมีส่วนร่วมต่อไป
<p>2. ขอให้คณะกรรมการในข้อ 1 จัดทำข้อเสนอในการจัดตั้งกลไกระดับชาติเพื่อจัดการปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่มีความต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพและมีส่วนร่วม รวมทั้งดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการโรคติดต่ออุบัติใหม่แบบบูรณาการ ในข้อ 1 โดยเป็นกลไกที่มีอำนาจสั่งการในภาวะฉุกเฉินเมื่อเกิดการระบาดของโรคติดต่ออุบัติใหม่</p>		<p>กระทรวงสาธารณสุข มีคำสั่งกระทรวงสาธารณสุข ตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์โรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติ (พ.ศ. 2554 - 2559) ขึ้นมาดำเนินการ โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ และเอกชน ร่วมเป็นกรรมการ และมีการดำเนินการรับฟังความคิดเห็น จนได้ข้อสรุปและดำเนินการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อม ป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติ (พ.ศ. 2556 - 2559) เสนอต่อ ครม. โดยครม.ได้พิจารณาเห็นชอบเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2555 และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนยุทธศาสตร์ฯ ไปสู่การปฏิบัติต่อไป</p>
<p>3. ขอให้คณะกรรมการในข้อ 1 เสนอแผนยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการโรคติดต่ออุบัติใหม่แบบบูรณาการ และข้อเสนอกลไกในข้อ 2 ต่อคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เพื่อพิจารณานำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป และให้เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติรายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 4</p>		<p>คณะกรรมการอำนวยการเตรียมความพร้อมฯ ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ฯ จำนวน 8 คณะ เป็นกลไกขับเคลื่อน ได้แก่ คณะอนุกรรมการตามยุทธศาสตร์ รวม 5 คณะ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนแผนฯ คณะอนุกรรมการที่ปรึกษาด้านวิชาการและยุทธศาสตร์ฯ และคณะอนุกรรมการป้องกัน ควบคุมและแก้ไขการดื้อยาต้านจุลชีพฯ และมีการจัดทำแผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์</p>

ชื่อบริษัท	เป้าหมายของมติ	ความก้าวหน้าของมติ
		<p>(Strategic route map) แผนปฏิบัติการแม่บท (Operation plan) จัดทำแผนปฏิบัติการเป็นเครื่องมือบูรณาการวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และมาตรการตามแผนยุทธศาสตร์เข้ากับภารกิจตามอำนาจหน้าที่ และกฎระเบียบของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางระดับจังหวัด และกลุ่มจังหวัด จัดทำแผนประคองกิจการ (Business Continuity Plan : BCP) ให้เป็นกลยุทธ์เร่งรัดการเรียนรู้และพัฒนาบทบาทของหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ ในการเตรียมความพร้อมรับมือโรคติดต่ออุบัติใหม่และภัยพิบัติต่างๆ และใช้กระบวนการขับเคลื่อนกฏอนามัยระหว่างประเทศ พ.ศ. 2548 ยุทธศาสตร์โรคติดต่ออุบัติใหม่ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและกรอบความร่วมมือในปฏิญญาสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นกลไกเสริมการพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศ และพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ และใช้ระบบการติดตามและประเมินผลปฏิบัติราชการเป็นกลไก กำกับ ติดตาม และประเมินผลการทำงานตามแผนยุทธศาสตร์ในภาครัฐ</p>

โดยการดำเนินงานของยุทธศาสตร์ต่าง ๆ มีความก้าวหน้าโดยลำดับ กล่าวคือ

ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบเฝ้าระวัง ป้องกัน รักษา และควบคุมโรคภายใต้แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว โดยกรมควบคุมโรค ได้จัดประชุมการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ เครือข่ายสุขภาพหนึ่งเดียว พัฒนาเว็บไซต์ One

Health (www.thaionehealth.org) เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ประชาสัมพันธ์ และแลกเปลี่ยนข้อมูลในแต่ละด้าน ที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกัน ทั้งทางด้านนโยบาย การศึกษาวิจัย การสอบสวนโรค แนวทางการทำงานแบบสุขภาพหนึ่งเดียว ตลอดจนการทำงานของเครือข่ายภายใต้แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว หรือ one Health ระหว่างทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องทั้งสุขภาพคน สัตว์ สัตว์ป่า และสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย จัดตั้งศูนย์ความร่วมมือสุขภาพหนึ่งเดียว ณ สำนักโรคติดต่ออุบัติใหม่กรมควบคุมโรค และมีการดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบเฝ้าระวัง ป้องกันรักษา และควบคุมโรคภายใต้แนวคิดสุขภาพหนึ่งเดียว ตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน

ยุทธศาสตร์การจัดการระบบการเลี้ยงและสุขภาพสัตว์ และสัตว์ป่า ให้ปลอดโรค กรมปศุสัตว์ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินงานด้านการต่างๆ เช่น จัดระบบการเลี้ยงสัตว์ป่า การตรวจรักษาโรค และเฝ้าระวังโรคระบาดในสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า ตั้งคณะทำงานจัดทำมาตรฐานและหลักเกณฑ์ ในการพิจารณาอนุญาตให้จัดตั้งและดำเนินกิจการสวนสัตว์สาธารณะ จัดทำสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าปลอดโรค และอบรมสัตวแพทย์/เจ้าหน้าที่ประจำสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า ตรวจค้นโรคไขหวัดนกในนกอพยพเพื่อเฝ้าระวังการนำโรคเข้าสู่ประเทศในช่วงฤดูการอพ.พของนก ร่วมมือกับกรมปศุสัตว์ควบคุมการนำเข้าสัตว์ป่าบริเวณด่านศุลกากร เพื่อตรวจใบรับรองสุขภาพ รวมทั้งกักกันโรคอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะในช่วงมีการระบาดของโรคสัตว์สู่คนที่รุนแรง พัฒนาองค์ความรู้ด้านโรคติดต่ออุบัติใหม่ให้แก่สัตวแพทย์ เจ้าหน้าที่ประจำด่านตรวจสัตว์ป่า และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่ปฏิบัติงานในการเฝ้าระวังโรคอุบัติใหม่ในสัตว์ป่า จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันและควบคุมโรคติดต่ออุบัติใหม่ในสัตว์ธรรมชาติ จัดทำฐานข้อมูลสวนสัตว์เอกชน และสวนสัตว์สาธารณะ (ที่ตั้งชนิดพันธุ์ จำนวน สัตว์ ฯลฯ) สํารวจโรคติดต่ออุบัติใหม่ ในตลาดค้าสัตว์ และแหล่งรวมสัตว์ต่างๆ เช่น บริเวณแหล่งพักนอนของค้างคาวที่อยู่ใกล้ชุมชน และบริเวณแหล่งอาศัยของลิงที่อยู่ใกล้ชุมชน สํารวจแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าที่อยู่รวมกลุ่มกันเป็นจำนวนมาก เช่น ค้างคาว ลิง นกน้ำ เพื่อสนับสนุนข้อมูลการเฝ้าระวังโรคติดต่ออุบัติใหม่สู่ปศุสัตว์ เป็นต้น

ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบจัดการความรู้ และส่งเสริมการวิจัยพัฒนา มีการดำเนินงานพัฒนาระบบจัดการความรู้ และส่งเสริมการวิจัยพัฒนาตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน เช่น กรมควบคุมโรค ร่วมกับสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง โรคติดต่ออุบัติใหม่ : ความท้าทายสำหรับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข การพัฒนาระบบการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโรคติดต่ออุบัติใหม่ของประเทศไทยแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างเหมาะสม สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555 - 2559) ซึ่งในยุทธศาสตร์ที่ 1 กลยุทธ์ที่ 3 ระบุถึง

การวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันโรคอุบัติใหม่ ที่หลายมหาวิทยาลัยนำไปกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การวิจัยหนึ่งของมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี เป็นต้น

ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารจัดการเชิงบูรณาการและเตรียมความพร้อมตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน
กรมควบคุมโรค และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้ดำเนินการจัดทำแผนประกอบกิจการของหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ผลักดันให้มีการซ่อมแผนการเตรียมความพร้อมตอบโต้ภาวะฉุกเฉินของหน่วยงานในกำกับ การเตรียมความพร้อมด้านวัสดุ เวชภัณฑ์ อุปกรณ์ป้องกัน พร้อมทั้งฝึกซ้อมการใช้อุปกรณ์อย่างถูกต้อง พัฒนาระบบบริหารจัดการเชิงบูรณาการและเตรียมความพร้อมตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน ตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน

ยุทธศาสตร์การสื่อสาร และประชาสัมพันธ์ความเสี่ยงของโรคติดต่ออุบัติใหม่ หน่วยงานต่างๆ ได้ดำเนินงานด้านการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์ความเสี่ยงของโรคติดต่ออุบัติใหม่ ตามบทบาทภารกิจของหน่วยงาน เช่น กรมปศุสัตว์ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ความรู้เรื่องโรคติดต่ออุบัติใหม่ในสัตว์ป่าแก่ประชาชน สำนักโรคติดต่อใหม่ กระทรวงสาธารณสุข จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ โครงการสื่อสารความเสี่ยงโรคติดต่ออุบัติใหม่...อีโบล่า และจัดทำสื่อเพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องโรคอีโบล่า เป็นต้น รวมถึงการสื่อสารข้อมูลโรคอุบัติใหม่ตามสถานการณ์สังคม

คณะกรรมการอำนวยการเตรียมความพร้อม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติ ที่แต่งตั้งตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 195/2557 มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง